

ahol nagy múltú és apparátussal rendelkező egyetemi tanszékek, intézetek foglalkoznak a drámapedagógiával.

A négy nap során a következő döntések születtek:

1. Különböző beszámolók elfogadása: az elnök, a titkár, a kincstárnok, a projektekért és a kiadványokért felelős személy beszámolóit. A projekteket az IDEA anyagilag nem támogatja, nem kaptunk írásbeli beszámolót ezek jelenlegi állapotáról.
2. Titkárság létrehozása: Az ausztrál egyesület vállalta, hogy a tíz éve működő egyesület első irodáját felállítja, és saját alkalmazottaik közül valakit megfizetnek, hogy az IDEA titkárságát fél munkaidőben vezesse. Így lesz valaki, aki a postázást, a címlistát és a honlapot kezeli.
3. Hírlevél, IDEA-újság: döntés született arról, hogy nyártól az egyik ausztrál egyetemmel közösen elektronikus módon, e-mailben érkezzen meg a tagokhoz az IDEA-újság.
4. UNESCO: komoly tárgyalások folynak az UNESCO-val, hogy az IDEA-t ismerje el a nemzetközi dráma ügyeket képviselő tárgyaló partnernek. Ehhez is szükséges, hogy az IDEA-nak legyen egy állandó irodája. Eddig két kontinens (Amerika és Afrika) művészeti-nevelési kérdéseit vizsgáló UNESCO-konferencián vettek részt az IDEA képviselői. Most lesz az európai – Helsinkiben, augusztus 9-12. között (Arts in Education – Cooperation Over Borders; a művészeti nevelésről szóló ajánlásokat fognak megfogalmazni).
5. 2004-ben Kanadában, Ottawában lesz a nagy konferencia. Ennek költségvetéséről nagy vita volt. Felmerült egy alapszabály változtatási javaslat, amelynek megszavazása postai úton történik. Eddig ugyanis az IDEA kapta a konferenciák profitjának 75%-t, viszont a veszteség egészét magára vállalta. Csak egyszer, Kenyában volt veszteséges a konferencia (az ottani főszervező meglépett a pénzzel), de jelenleg semmilyen védelem nincs a szervezet részére. Az új változat szerint semmilyen veszteségért nem vállal felelősséget a szervezet.
6. Az egyetlen jelentkező a 2007-es konferencia megrendezésére a hongkongi egyesület volt. A képviselők az atipikus tüdőgyulladás miatt nem jöttek el, de ajánlatukat hosszas vita után elfogadtuk.

Beszámoltam a Magyar Drámapedagógiai Társaság tevékenységéről, legalább két perccel túllépve a megengedett három perces időt. Angol nyelvű beszámolómat, a társaság elérhetőségeit minden résztvevőnek írásban átadtam.

Az IDEA honlapja: <http://www.idea-info.org/>. A 2004-es ottawai kongresszus honlapja: <http://www.idea2004.ca/>
A montpellier-i házigazda honlapja: <http://www.outil-theatre.com/>

Bethlenfalvy Ádám

Youth Empowered by Theatre

nemzetközi találkozó drámatanárok részére

Münster, 2003. május 4-9.

A münsteri Theaterpädagogisches Zentrum (TPZ) meghívására érkezett hét magyar drámapedagógus Münsterbe, hogy részt vegyen a *Youth Empowered by Theatre* (szabadfordításban: *A színház hatalmat ad a fiataloknak*) elnevezéssel fémjelzett európai hálózatépítő találkozón. Összességében hat országból 34 színházzal és neveléssel foglalkozó szakember vett részt a találkozón.

A szervezők szándéka hosszú távú együttműködések, szakterületek szerinti „network”-ök, hálózatok létrehozása volt. Az öt napos programot ezért a következő részekre osztották:

- *Workshopok*: a hat ország egy-egy képviselője workshopot tartott, bemutatta saját munkamódszerét. Három egy délutános (3 órás) és három két délutános (6 órás) műhelymunkán vehettek részt a jelenlévők. A magyar csoport részéről Bethlenfalvy Ádám és Takács Gábor vezetett workshopot, amelyben a magyar színházi nevelés néhány munkamódszerét és alkotó folyamatát igyekeztek bemutatni a résztvevőknek.
- *Talkshopok*: az érkezés után kitöltött kérdőív alapján munkacsoportokat alakítottunk, majd az adott területre közösen terveztünk „képzületbeli nemzetközi projektet”.

- *Előadások:* összesen két előadás hangzott el. Az egyik a Hannoveri BAG csoport nemzetközi projektjeit mutatta be, melyek elsősorban a Közel-Keletre összpontosulnak. A másikat Jitka Borovska, a találkozó főszerzője tartotta a nemzetközi projektek finanszírozásáról.
- *Országbeszámolók:* a találkozón résztvevő országokat és a drámapedagógia adott országbeli helyzetét mutatták be a résztvevők az estékben.

Igyekeztünk minél több információt, ezen belül a drámatanárok hétköznapi munkája során is használható ötletet, játékot hazahozni, és azokat mások számára is hozzáférhetővé tenni. Ennek jegyében tartottunk egy bemutatót a Magyar Drámapedagógiai Társaság közgyűlésén, 2003. május 27-én, és néhány játék leírása olvasható a továbbiakban is.

Szeretnénk röviden beszámolni arról, hogy – a müncheni találkozó tükrében – mi a helyzet hazánkban kívül, miként használják nevelésre a színház eszköztárát azokban az országokban, melyek képviselték magukat ezen a nemzetközi találkozón.

Többszörösen szubjektív beszámoló következik, hiszen maguk a résztvevők is elsősorban a saját szakterületüket képviselték, annak eredményeiről számoltak be, és könnyen elképzelhető, hogy jóval többféle formában jelenik meg a drámapedagógia az adott országban, de arról ezen keretek között nem értesülhettünk.

Csehország: Az országbeszámolóból kiderült, hogy sok formában létezik náluk a drámapedagógia: a többféle gyermek- és diákszínjátzó fesztivál mellett például a tanítási dráma oktatása a felsőfokú képzésben is jelen van. Az angolszász eredetű módszertan is ismert, többen alkalmazzák is mindennapi munkájuk során. Nincs azonban országos szervezet, amely segítene abban, hogy átláthatóvá és megismerhetővé váljék a külső szemlélő számára is ez a színes kép.

Észtország: A résztvevők elsősorban gazdag diákszínjátzó életről számoltak be. Az iskolai oktatásban is csak ilyen formában van jelen a drámapedagógia. Az észt workshopból leginkább szabályjátékokat, dramaturgikus formákat ismerhettünk meg.

Hollandia: Komoly hagyománya van a színjátszásnak, továbbá az alap- és középfokú oktatásban is szervezetten jelen van a drámapedagógia. Országos egyesületük aktívan részt vállal a nemzetközi és a belső kapcsolattartásban, képzésben.

Németország: Elsősorban az ország különböző településein elhelyezkedő TPZ-k (Theaterpädagogisches Zentrum) jelentik a drámapedagógia „melegágyát” Németországban. Ezek többnyire önkormányzati és pályázati pénzezből működnek, vagy néhány esetben egyetemi fenntartású intézmények, amelyek a munkanélkülieknek kínált programoktól a színjátzó csoportok fenntartásán át a fesztiválok szervezéséig a legkülönbözőbb feladatokat látják el. A *Zentrumok* között nincs túl sok kommunikáció, így még a házigazdáink sem tudták igazán, hogy mi minden történik hazájukban.

Norvégia: A középiskolai képzés során választható a dráma – abban az esetben, ha választják, viszonylag nagy óraszámban vesznek részt drámaórákon a diákok. Az ország két nagy egyetemén képzik a tanárokat, és országos egyesületük lobbizik a jobb oktatáspolitikai feltételek megteremtéséért. A 2001-ben rendezett bergeni IDEA Világkongresszus megszervezése és lebonyolítása az eddigi legnagyobb nemzetközi sikerük. Egyetlen – rész munkaidős – színházi nevelési csoportjuk van, melynek tagjai egyéb pénzkereső munkáik mellett készítenek időről időre egy-egy foglalkozást.

Egyértelműen kiderült, hogy ami Magyarországon történik a színház és nevelés területén, nemzetközi viszonylatban is rendkívül gazdagnak és sokoldalúnak mondható. Éppen ezért igyekeztünk kint tartózkodásunk során minél több oldalról bemutatni a magyar drámapedagógia helyzetét.

A magyar résztvevők: Beszterczey Ildikó, Bethlenfalvy Ádám, Gyevi-Bíró Eszter, Patonay Anita, Takács Gábor, Tolmár Fanni, Varjú Nándor

Bethlenfalvy Ádám

Útibeszámoló

Fókusz: Önnön merészségünk – Courage of one’s self – c. workshop beszámoló (Hendrik Becker – D)

Május 4. (14. 37’)

Hahh. Megérkeztünk. Butaság – mondom elnéző mosolyt kívánva Patonaytól – de én itt, Németországban is egy kicsit otthon érzem magam, hiszen félig sváb vagyok. Anita felém röppentette az „elnéző mosoly albumából” a legszebbiket. Igen, ő is.

Csomagjainkkal harcolva dacosan kiléptünk a nagy germán világba, még hozzá rögtön a pályaudvartól induló sétálóutcára kerültünk. Örült kavalkád... Mindenféle színű, rangú, ruházatú és nációjú ember zsegett az utcákon. Ha egy angyal lehuppanna most a mennyországból és nekiesve, bottal és hideg tükörponttyal ütnénk agyba-főbe, akkor se tudná megmondani, hogy a föld melyik pontján jár éppen. Mindegy, gondoltam, biztos fesztivál van.

Május 5. (13. 25')

Ellógtam egy kicsit a többiektől és sétáltam egyet a városban. Millió arca van Münsternek... Mintha évszázadok óta minden városvezető azon mesterkedett volna főállásban, hogy minden utcasarkot, minden folyókanyart követő utcát, vagy teret teljesen más hangulatúvá alakítson, mint az előző volt. Egy felfoghatatlan és megemészthetetlen nagyságú fenséges bazilikától öt méterre egy új és csobogókban gazdag negyed következett, ahonnan véletlenül lekanyarodva az egyetem hidegen és fenségesen meredező harrypotteres falai felé átvágtam a folyón, melyet egy vad, dzsungelszerű sáv körített. Az egyetem után két utcasarknyi proletár-bérházsor következett, majd megbotolva vettem egy fél fordulatot és beestem a modern és fennhéjázó luxusüzletek sorába. Millió arca van Münsternek...

De micsoda mázli, hogy éppen valami nagy-nagy nemzetközi fesztivál van... Mennyi ember és mindenfélék...

Május 5. (14. 26')

Gyülekeztünk a Theaterpädagogisches Zentrum előtt, amikor lelkesen megosztottam a többiekkel észrevételeimet. Takács szkeptikusan vonogatta fájós fején a szemöldökét. „Nem fesztivál van. Ez egy ilyen város. Tele van mindenféle emberekkel. Miért, van valami kifogásod ellenük? Eszter, kérlek, te rasszista vagy.”

Május 5. (14. 32')

Nem vagyok rasszista. Vadul és elszántam vágtam vissza Takácsnak. Olyan keményen és egyértelműen kifejező volt a hangom, hogy a Bávatag Kávatag meg sem mert szólalni. Képzletben. A való világban csak battyogtam a többiek után a workshopra, és jól elképzelttem, milyen nagyon kemény vagyok. Különbösen is, én nem ide akartam jönni, itt vagyok egyedül, senki, aki angolmániás szószátyár lenne, nincs körülöttem, azért vagyok itt, hogy mindenhova jusson egy magyar.

Nemcsak kemény vagyok, hanem kiváló mártír is.

Aztán, amíg gyülekeztünk a számunkra kijelölt teremben, mégiscsak felvillan valami. Öcsoportommal, a Karával voltunk tavaszolni pár napot. Egy esti beszélgetésen valaki felhozta, hogy ki milyen nációba tartozik közülünk. Megállapítottuk, hogy szinte teljesen mindegy, mit hiszel magadról, nem tudod kívülről és ezer évre visszamenőleg a családfádat, bármi megeshetett, nem érdemes valamilyen népcsoportot istenítő ideológia rabszolgája lenni, mert lehet, hogy a csoportod főellenségeként kikiáltott nép vére csörgedezik az ereidben. Nahát – mondta az egyik gyermekem –, még sosem csináltál olyan drámafoglalkozást, ami erről szólt volna, pedig ez érdekes téma. Tényleg, de szerintetek miért nem? (Jó dolog drámatanárnak lenni... Egy sor dologra jönnek rá a gyerekek maguktól és nekem csak kérdezni kell.) Azért, mert elpuhult, a kispolgári létben elpunnyadt, nyafka népség lakik Budakeszin, kérem!!! Nincs roma-, vagy zsidókérdés, mert nincs romaember, a zsidó származásúakról nem üvölt, hogy azok, ők is velünk éldegélnek békésen, hát így vagyunk mi, ilyen gondtalanul. Ha a „nyolckerben” élnénk, vagy a Dohány utcában, akkor lenne mit átbeszelnünk. Tudom, hogy durvának tűnik, amit leírtam, de nincs bennem egy csepp rosszindulat sem, azt írtam le, amit összegzésként elmondtunk.

Május 5. (14. 35')

Nekem itt kell lennem és nagyon kell figyelnem, mert eddig ezzel a témával nem foglalkoztam és akkor lehet, hogy a Fejfájásnak is igaza van? Aki nem gondolkozik el a rasszizmus kérdésén, az már úton van afele?

Az előadó, Hendrik Becker, kifejezetten szimpatikus fiatalember volt. Alacsony szintű angolnyelv tudása megadta nekem azt az örömet, hogy minden szót értettem. És most jöjjön a lényeg!

Zivilcourage

Az ismertetőben leírtak szerint a workshop azzal a kérdéssel szeretne foglalkozni, hogy miként magyarázzuk a fiatalságnak a civil kurázi érzetet és viselkedésmódot. Olyan érdekes dolgokkal foglalkozunk majd ebben a témában, mint a rasszizmus, a tolerancia és az erőszak. Szeretnének nekünk a bemutató szervezői megmutatni különböző közelítési és munkalehetőséget a fent említett témakörökkel kapcsolatban, segítő példákat használva, melyeket összegyűjtöttek a különböző feladatokban, gyakorlatokban.

Ezt ígérték, ezt is kaptuk.

Ez a többnapos foglalkozássorozat – 7-10 nap közötti időszakban dolgoznak, attól függ, hogy mennyit tud, vagy akar rászánni a csoport, naponta azonban csak 4 órát dolgoznak a gyerekekkel – pontosan tartalmazza a lépések sorozatát, melyek közül egy sem hagyható ki, és azt is, hogy a rendelkezésükre álló időt hány százalékban osztják el a különböző lépések között. A lépéseket én a vége felé már inkább szinteknek éreztem, ezentúl így hivatkoznék rájuk.

Minden egyes szint kezdésekor természetesen pontosan tudták, hogy milyen végkövetkeztetésekig szeretnék eljuttatni a gyerekeket. Azt éreztem, hogy pontos és nyugodt a foglalkozást elkészítő ember gondolkodásmódja. Meg is kérdeztem, hogy milyen forrásanyaggal dolgoztak a foglalkozás elkészítésekor. A válasz nem volt meglepő: egy Franciaországban élő, arab származású író könyvéből dolgoztak, aki nemcsak hüen próbálta tükrözni ezt az idegen világban létezést, hanem átgondolta a kérdések pedagógiai és emberi hátterét is, válaszokat keresett, hogy ő is tudjon válaszolni a gyermekei által feltett „Apa, én miért vagyok idegen?” kérdésre. A könyv pár éve megjelent németül is, a münsteri Beckerék pedig azonnal lecsaptak rá, hiszen a probléma náluk is eléggé aktuális Münster sokszínű lakosságát tekintve. Izgalmassá vált a dolog, hiszen a csoport is sok nációból állt össze, akikkel csináltuk. Itt mindenkinek mindenki idegen...

1. szint – Ki az idegen?

A témafelvetés céljainak: a MI fogalmának a kimondása és körbejárása.

A rászánt idő: egy nap.

Játékok:

- Írjuk le egy papírra, hogy nekünk, vagyis inkább nekem valaki mitől idegen, honnan lehet megismerni azt, aki más, mint én. Legalább három ismertetőt kérnek... (most az én papíromon szereplő pontokat írom le)
 - a) más a bőrszíne, a hajának, a szemének a színe
 - b) más a ruházata
 - c) más a viselkedése
 - d) más a kultúrája
 - e) másik nyelven beszél
 - f) más szimbólumokat használ, van, amit én nem értek
- Válasszatok ki a papíron szereplő, átlalatok leírt pontok közül egyet. Azt, ami a legnagyobb mértékben kiváltja a másság érzését benned, próbáld eljátszani...
 - a) A dánok egyből a nyelvkülönbségre álltak rá és eljátszottak egy zagyva nyelven beszélő, ámde dánul gesztikuláló europid fajtát, akit zagyvasága miatt azért mindenki tökéletesen értett.
 - b) A cseh fiatalember bizalmas közelségbe került mindenkivel és a szánkba mosolyogva köszöntött minket egy hellóval.
 - c) Én szotyizgatva és köpködve mindenkit végignéztem a sarokból, majd elkezdtem szájbögözve cigánytáncot járni, szándékom szerint szépen, hogy megmutassam a kultúrájuk csodálatos oldalát is.
 - d) A többire nem emlékszem.
- Páros játékban mutassuk meg, milyen két ember találkozási pontja akkor, ha az egyik „otthon” van és a másik az „idegen”.

Itt most nem untatnék senkit a jelenetek leírásával. A lényeg az, hogy a csekély színházi értéket magában foglaló „pádődők” után még mindig a karakterünket és hovatartozásunkat képviselve beszélgetést folytatunk arról, hogy miért éreztük azt, hogy a másik idegen. És a beszélgetés alatt kimondtuk: azért, mert nem olyan, mint MI, akik otthon vagyunk...

2. szint – Csoportképzés...

A témafelvetés céljainak: mitől vagyunk MI jobbak, mint mások?

A rászánt idő: két nap.

Játékok:

- 4-5 fős csoportokban dolgozva találjuk ki, mitől tartunk mi össze, keressük meg, mi bennünk a közös, mitől lehetünk mi egy csapat!
- A két csapat mutassa be magát, játsszátok el a közös dolgaitokat, ismertetőiteket.
- Most egy határt képezve a két csoport között kezd el felsorolni, mitől jobb a te csoportod és mitől rosszabb a másik. Mindenkinek legalább egy megszólalása legyen.

- Az egyik csoportból kiemelünk egy embert és átküldjük a másik csoportba a határon túlra. Az átküldött ember szeretne a csoportba tartozni, de nem akarja, vagy képtelen felvenni a csoport viselkedésmódját. Improvizációs feladat, aminek nem rögzített a kimenetele...
- Az egyik csoportból ismét kiemelünk egy embert és átküldjük a másik csoportba a határon túlra. Az átküldött ember szeretné meggyőzni a csoportot, hogy nem megfelelő szabályok szerint él és működik...
- Most csak egy-egy ember között zajlik az előző pontban említett vita. Érvek, ellenérvek „libbennek a szélben”...
- Beszélgetés arról, ami eddig történt.
 - e) Mit éreztél, amikor a csoport tagja voltál?
 - f) Mit éreztél, amikor átküldtek?
 - g) Mikor féltél, amikor mindenki szemben állt veled, vagy amikor csak egy ember?

3. szint – *Legyünk egyformák!!!*

A témafelvetés cél gondolata: mindenki más valamiben, mint a többiek.

A rászánt idő: két nap.

Játékok:

- Álljatok körbe! Álljatok teljesen egyformán! Vegyük észre, ha valaki máshogyan áll! Most járkaljunk körbe teljesen egyformán! Szóljunk, ha valamelyikünk nem úgy jár, mint mi!
- Most mit éreztetek? Nagyon szuper minden, csak halálra unjuk magunkat...
- Mászkáljunk a térben össze-vissza, ahogyan jól esik! Különböző ismérveket kiáltunk be: álljanak össze egy halmazba azok, akik az ismérvek alapján egy csoportba tartoznak!
 - a) Képezzünk halmazokat vallási hovatartozásunk szerint. Hopp! Ateisták a bal oldalon lenéző mosollyal nézték a katolikusok egymásra találásakor a tömegjelenetet. Egy német lány egyedül maradt, kiderült, hogy zsidó vallású. Hendrik előkapott egy tollat és egy pöttyöt rajzolt a kézfejére. Hirtelen rossz érzésem támadt, mintha ezt már láttam volna valahol. Talán nem ezzel kellett volna kezdeni. Mindegy. Valahogy bíznom kell... Tovább járkalunk.
 - b) Ki szeret lovagolni? Kinek van kocsija? Ki házas? Kinek van gyereke?
- És a végtelenségig lehetett volna folytatni. A lényeg, hogy mindenkinek legyen egy pötty vagy még több a kezén, hogy rácsodálkozhasson, milyen sok területen különbözik ő a társaitól.

4. szint – *Előítéletek...*

A témafelvetés cél gondolata: ha valaki valahogyan (akárhogyan is) viselkedik, akkor az a viselkedésmód nemzetének minden tagjára érvényes?

A rászánt idő: két nap.

Játékok:

- Beszélgetés arról, hogy miért alakult ki az előítélet, illetve hogy minden esetben helytelen-e, valamint arról, hogy nyilatkozhat-e úgy, miszerint „nekem nincsenek előítéleteim”.
- Mindenki mondjon a saját népével kapcsolatban egy-egy előítéletet...
 - c) A dánok: hangosak, erkölcstelenek, részegesek. És ez nem igaz? Nem, ők se ilyenek. Na ugye. (Nem a poén kedvéért mondom, de a hátralévő öt napot hihetetlen elánnal és hangerővel nyomták le a dánok, minden este csont-részek voltak és a végén volt valami kis flört valami észtl hölgygel, ráadásul a Patonayt végig „Ó, én Carmenem”-nek szólítva üldözték, de hagyjuk... Ismétlem: nem poénból írtam le.)
 - d) A csehek: részegesek, lusták és lopnak. Valóban nagyfokú baromság. Mi főállásban imádtuk a cseheket, nagyon jó kis banda volt.
 - e) A németek: elvakultak, nácik és tökéletes autókat építenek. Furcsa volt, hogy ezeket sorolták. Mosoly.
 - f) A magyarok: szintén sokat isznak, még mindig nyereg alatt puhul a hús és kezelhetetlenek, öntörvénnyűek. Na, és ugye, ez nem igaz? DE! Csak nem mindenkire. Ugyan már – mondta a német Sandra – , ilyet már ő is hallott a magyarokról, hogy még mindig hátrafele ijásznak, na, de hogy ez mekkora baromság! Én meg sem szólaltam, de a szünetben elmeséltem a cseheknek a reflexíj működésének lényegét és a magyar lovas-íjászat szabályait.
- Most mondj egy olyat, ami rád garantáltan nem jellemző, pedig te is a népedbe tartozol!...
- Most csak egyszerűen mondd el, hogy mit gondolsz egy-egy itt lévő emberről a külseje alapján. (Könnyes vallomások, megható pillanatok, igaz-nem igaz játék...)

- a) „A” nem festi a haját, tehát ő egy természetes lány.
 - b) „B” sportos zokniban hever, ő egy kényelmes ember.
 - c) „C” folyton pofákat vág, tehát neki mindenről megvan a véleménye.
- Beszélgetés arról, hogy milyen találati aránnyal tudunk egy embert jellemezni a külseje alapján és egy népet jellemezni a népnek egy tagja alapján...

5. szint – Előadás

Minden esetben színházi előadás megtekintésével zárul le a programsorozat. Az előadás milyensége attól függ, hány évesekkel dolgoztak. Általános iskolásoknak és gimnazistáknak külön előadást csináltak, a témája azonban minden esetben ugyanaz: A másság nem veszélyt jelent, hanem sokszínűséget...

Kértem az előadások leírását, ígérték, de nem kaptam meg. Nem haragszom, mert nagyon jól éreztem magam. Tehát a németek mégsem olyan precízek...

Május 5. (17. 45')

Szóval mégsincs fesztivál. Illetve van, csak minden nap.

Az utcán hirtelen rám tört, hogy milyen nehéz is lehet ezzel együtt élni.

Ha el is gondolkodtam a rasszizmus kérdésén, de félek szembenézni vele, akkor is úton vagyok afelé?

Gyevi-Bíró Eszter

„Meet your monster!”

A cseh *Petra Rychecka* búcsúzó szavait, mint mottót adnám annak a két „workshop”-nak, amelyet három napon át látogattam, és amely a drámát mint módszert, és mint folyamatot vizsgálja, keresi a helyét a személyiség formálásának bonyolult folyamatában, és megvalósításának lehetőségeit az iskolai munkában és színházi körülmények között.

Az angol mondat szöveghű fordítása – „Találkozz a szörnyeddel!” – nem adja vissza az eredeti mondat árnyaltságát, többértelműségét. Talán a „Fogadd el/Üdvözzöl a benned élő szörnyet (is)!”, vagy a „Fogadd el magad olyannak, amilyen vagy!” kifejezések közelítik meg legjobban az angol mondat eredeti jelentését.

Petra Rychecka két napra tervezett *Drámaépítés – konfliktuskeresés* című munkafoglalkozása során a logikusan, lépésről lépésre felépített játékok helyét fokozatosan vették át az improvizációs helyzetgyakorlatok és a dramatikus játékok.

Ízelítőül néhány játék...

Bevezetőül feszültségoldó játékokkal kezdtünk. Kézfogással és bemutatkozással kellett különböző hangulatokat, magatartásformákat, emberi típusokat megjelenítenünk az utasításoknak megfelelően: barátság-talan, pökhendi, kedves, képmutató, fontoskodó, behódoló, zárkózott stb.

Nekem kicsit gyorsan következett ezután, hogy különböző testrészeinkkel üdvözöltük egymást, hiszen ez már magas fokú intimitást, a csoporton belül a fizikai érintés feltétlen elfogadását jelentette. Drámatanárok lévén nem okozott különösebb gondot, de mindennapi munkánk során nagyon oda kell figyelnünk, hogy milyen korosztállyal, mikor és hogyan építjük be az ilyen jellegű játékokat.

Ezután testbeszéddel párok alakultak, akik szemkontaktus segítségével folyamatosan kapcsolatot tartottak egymással. Tapsra mindenki megállt, és az elhangzott utasításnak megfelelő testhelyzetet vett fel. Egy-két utasítás után ismét eltávolodtak a párok, majd újabb utasítások szerint cselekedtünk: „Hát te ki vagy?” „Most meg mi bajod?” „Tűnj el!” „Még mindig itt vagy?” „Szeretlek!” „Szeretnék hozzád bújni!” „Már megint hol jártál?” stb.

A következő játékokban annyi széket tettünk ki, ahányan voltunk. Mindenki kiválasztott egy széket magának. Párcsere után a pároknak egymásra és a székekre is figyelniük kellett, mert mozgás közben bárki, bármelyik székek megváltoztathatta a helyét és a helyzetét. Tapsra ismét mindenkinek a székehez kellett mennie, és a szék helyzetének megfelelően, valamint párjának a tőle való távolságát és helyzetét is figyelembe véve nem-verbális kommunikáció segítségével egy szituációt kellett felépítenie. A pároknak tapsra ki kellett merevíteniük a képet, majd megnéztük egymás improvizációit. Érdekes volt látni a személyes tulajdonságok, az egyéniségek, a tapasztalatok stb. alapján felépített szituációk sokféleségét, a helyzetekben rejlő konfliktus megtalálását, kibontását és megoldását.

Nagyon tetszett a székekkel megvalósított csoportos improvizáció: 4-5 fős csoportokban, a létszámnak megfelelő számú székekkel egy-egy történetet kellett kitalálnunk, és testbeszéd segítségével „halandzsanyelven” végigjátszanunk. A székeket a történet utolsó pillanatának megfelelő helyzetben hagytuk. Mivel

minden csoport egyszerre játszotta el a saját történetét, ezért mindenki csak a sajátját ismerte. Ezután minden csoportnak egy másik csoport történetének végéből – „végszavából”: é. székeinek záróképéből – kiindulva kellett felépítenie a történet egészét. Ezeknek a visszafelé felépített történeteknek az előadása után ismét megnéztük – most már külön-külön – az eredeti történeteket, majd megbeszéltük a látottakat. Az eredeti és a „kreált” történetek kb. 50%-ban fedték egymást. Ismét végig kellett gondolnunk, hogy ahányan látjuk, annyiféleképpen értjük ugyanazt a helyzetet, és ismereteink hézagait saját félelmeinkkel, problémáinkkal, tapasztalatunkkal töltjük ki.

Ezt a néhány improvizációs játékot azért választottam ki, mert különösen gyerekeknél nagyon fontosnak tartom a nem-verbális kommunikáció fejlesztését, megértését és tudatos alkalmazását. A gyerekek olyan tartalmakat is ki tudnak fejezni a segítségével, amelyeket egyébként nehéz „szavakba önteni”, továbbá alkalmazása során jobban megértik a bennük lezajló folyamatokat és érzelmeket, ezzel együtt finomodik érzékenységük a másik ember gondolatainak, érzelmeinek „vételére” is, amely sok későbbi félreértés elkerülését segítheti elő.

Még két improvizációs játék, ami mozgatta egyéni, illetve csoportos fantáziánkat.

Az elsőben megadott helyszínre – *az utcán* – kellett egyénileg egy konfliktust felvillantani és némajátékkal előadni. Miután mindenki bemutatta, a következő körben a teljes szituációt kellett eljátszanunk, az előzményeket kibontva. A bemutatókat követő megbeszélésen ismét kiderült, ugyanazt a konfliktushelyzetet mennyire különbözőképpen éljük meg, és nem csak a témaválasztásban, de a megoldási lehetőségekben is ott rejlik személyiségünk, öntudatlanul is információt közlünk magunkról, amely önmagunk és mások mélyebb megismeréséhez vezethet, a játékban felmerülő konfliktusok sokoldalú körüljárása és megoldási lehetőségeinek kutatása pedig olyan szerepek, és élethelyzetek kipróbálását teszi – tét, és következmények nélkül – lehetővé, amelyek során valós tudásra tehetünk szert, s amelyek akár hosszú távon is meghatározhatják szemléletünket, kapcsolatainkat stb.

A másik improvizációs játékban két ember kijött a színpadra, és egymástól függetlenül elhelyezkedett valamilyen pózban. A csoport feladata az volt, hogy a két ember egymáshoz viszonyított helyzetéből, mozdulatából kiindulva címet adjon a képnek. Pl. „Miből fizetem ki a számlákat?” A történet innen indul és két ember egyéni elképzelésének egymáshoz csiszolódását mutatja be.

Az egymás gondolataiba, érzelmeibe való belehelyezkedés nagyfokú beleérző képességet, a közös „cél”-hoz való eljutás pedig a másik emberre való odafigyelés képességét és kreativitást igényel. Ezekben a játékokban is folyamatosan kísértettek „szörnyeink”, és hogy meg tudjuk „szelídíteni” őket, ki kellett engednünk őket a palackból, hogy játszassunk velük, hogy a játék során megismerteket, megtapasztaltakat saját belső épülésünkre és hasznunkra fordíthassuk.

Merle Karusoo (Észtország) *az iskolai színházi tevékenység kialakításának első lépéseit* vázolta fel. Hangsúlyozta a csoport mint egység fontosságát, és azt mutatta be, hogy egy egymást nem ismerő társaságban az ún. „ice-breaker” (jégtörő, feszültségoldó) játékok segítségével miként erősödik az összetartozás érzése, a közös munka igénye.

Az elméleti fejtegetést követő játékokban nagy kedvvel vettünk részt – annak ellenére, hogy a játékok többségét ismertük (Rudolf Ottóné, Éva néninek és a nyomtatásban megjelent játékgyűjteményeknek köszönhetően), és mi is megtanítottunk néhány játékot („a bizalom kapuja” mellett ritmus- és koncentrációs játékokat). Ami miatt mégis hiányérzettel távoztunk, az a játékok összerendezetlenségéből eredt. Jó lett volna a játékok felhasználásának helyét, értelmét, egymásutániségük elméleti hátterét legalább nagy vonalokban áttekinteni, mert így félő, hogy nem egy emberben a drámajátékok tudatos használata összekeveredhet az öncélú „játszadozás” fogalmával.

Végezetül: az angol nyelvtanár szempontjából is hasznosnak tartottam a konferenciát. A játékok többségének és a szituációs gyakorlatoknak helye és funkciója van az idegen nyelvi órákon, megfelelően beépítve sokat segíthetnek a nyelv elsajátításának oldottabb formában, de nagyobb határfokkal történő folyamatában.

Úgy gondolom, mind a heten újabb tapasztalatokra tettünk szert a nemzetközi konferencián, ugyanakkor jó érzéssel vettük-vehettük tudomásul, hogy tudunk újat mutatni más országok drámatanárainak – feltétlenül van keresnivalónk a nemzetközi „drámaszínpadon”.

Beszterczey Ildikó

Szabályjátékok az ész workshopból

Kézfogó

Körben állunk. Amikor a játékvezető tapsol egyet, elindulunk egymás felé. Akivel találkozunk, azzal kezet fogunk és bemutatkozunk egymásnak. Ezután haladunk tovább, de addig nem engedjük el az előző kezét, amíg nem találunk valaki mást, akivel kezet tudunk fogni. A játék addig tart, amíg nem találkozik mindenki mindenkivel.

Amikor megtanultuk a neveket, jöhet a játék következő fázisa: kézfogáskor köszönünk és névén szólítjuk egymást.

„Tekintet balra”

Körben állunk. A tekintetünk (mindenkié) balról jobbra halad, minden egyes játékosnál megáll egy pillanatra. Ha valakivel találkozik a tekintetünk, azzal a körön belül helyet cserélünk, majd megint balról jobbra indítjuk a nézést.

Kártyavár

A játékhoz annyi kártyalapra van szükség, ahányan vagyunk. Az egyik játékos kimegy a szobából, a többiek húznak egy-egy kártyalapot, majd szobrot alkotnak a lap értékének (kártyabeli rangsorának) megfelelően. A kiküldött játékos feladata, hogy „felépítse a kártyavárat”, vagyis a szobrokat megnézve sorba állítsa a játékosokat a legkisebb értéktől a legnagyobb felé haladva.

Változatok:

- A lap értékét kézfogás erősségével éreztessük meg a kiküldött játékosal!
- A lap értékét egy megadott hangulat erőssége alapján mutatjuk meg (pl. öröm, harag).

Magányos vadnyugati hős

A magányos vadnyugati hős találkozik három banditával. A banditák előre megbeszélték, hogy ki fog először, másodsor és harmadsor lőni a magányos vadnyugati hősrre. Annak viszont meg kell éreznie, milyen sorrendben lőnek majd rá a banditák. A játékvezető kilencig számol, a magányos vadnyugati hősnek ekkor kell lőnie. Ha nem találja el az első banditát, akkor az tízre lelövi. Ha viszont eltalálja, megy tovább a játék (a játékvezető újból számol)...

A vakvezetős játékok újabb variációja

Üljünk le párokban! Egyezség szerinti sorrendben ugyanazt játsszák a párok: a pár egyik tagja behunyja a szemét, a másik pedig körbevezeti őt a szobában, bizonyos pontoknál megállítja, megvizsgálhatja a csukott szemű játékosal az ott található tárgyakat (pl. ablakkilincs, fogas, tapéta). A vezető a kiinduló pontra vezet vissza a párját, akinek ezután pontosan be kell járnia – nyitott szemmel – az előzőleg megtett utat. Ha nem a pontos utat járja be, egy harmadik játékos megmutatja neki, hol tévesztett.

Szoborpark és diafilm

A játékot négyen játsszák. A négy játékos egy-egy szobrot hoz létre. Ezután alaposan megnézik egymás szobraikat. Újra egymás mellé állnak. A játékvezető adott jelére egymás után mutatják meg a négy szobrot. Mindenki a tőle balra álló szobrával indít. Amikor már pontosan mutatják a szobrokat, a játékvezető gyorsíthatja a ritmust. A végén folyamatos mozgássor alakul ki.

Patonay Anita – Tolmár Fanni

Ifjúsági programok az Európai Unióban

A rendezvény egyik szervezőjétől, Jitka Borowskától az EU ifjúsági programjairól kaptunk áttekintést. A program 2000-ben indult – eddig már több mint 200 ezer 15-25 év közti fiatalnak juttatott különböző támogatásokat.

Az ifjúsági programcsomag az EU oktatási programjainak része, de iskolán kívüli tevékenységeket támogat. Célja, hogy bevonja a fiatalokat az EU közösségi életébe, támogassa a fiatalok kezdeményezéseit, vállalkozásait, a rasszizmus, idegengyűlölet elleni küzdelmet és az országok közti csereprogramokat, és ezen keresztül járuljon hozzá az Unió építéséhez.

A programhoz tartozó támogatási területek:

1. Európai önkéntes szolgálat (European Voluntary Service)

Meghatározott időre szóló önkéntes munka 18-25 év közti fiataloknak (általában 6-12 hónap közti időszak) egy ún. fogadó szervezetnél. Ez idő alatt teljes ellátást és zsebpénzt kapnak. Az önkéntes a helyi közösség fejlődését célzó nonprofit tevékenységekben vehet részt többek között az alábbi témákban: egészségügy, környezet, művészet, kultúra, gyermekprogramok, esélyegyenlőség, média és kommunikáció, ifjúsági sport, ifjúsági szabadidő, fiatalkori bűnmegelőzés.

Nem-formális (iskolán kívüli) tanulási tapasztalatot ad a fiataloknak, bátorítja a szociális integrációt, szakmai gyakorlatot ad. Támogatja a helyi közösségek fejlődését. Lehetővé teszi új kapcsolatok létrejöttét és a tapasztalatcserét.

2. Fiatalok Európáért (Youth for Europe)

Nemzetközi ifjúsági cserék és ifjúsági találkozók 15-25 év közti fiatalokból álló csoportok részére. Célja, hogy a fiatalok kapcsolatba kerüljenek másfajta kultúrákkal, életmódokkal, tanuljanak egymástól és felfedezzék a különbségeket és azonosságokat egymás kultúrájában. A résztvevők lehetőséget kapnak egymás élethelyzetének jobb megismerésére, valamint céljaik között szerepel az önállóságra nevelés, a fiatalok társadalomba való beilleszkedésének elősegítése és a felelősségvállalásra való nevelés.

A csereprogramok valamilyen konkrét témára épülnek, amik kapcsolatban vannak a résztvevők mindennapi problémáival, tapasztalataival. Pl.: zene, filmek, környezetvédelem, rasszizmus, vagy drogproblémák. A csereprogramok 6-21 nap közti időtartamra szólnak.

3. Ifjúsági kezdeményezések (Youth Initiatives)

Az alprogram célja a fiatalok kezdeményezőképességére és kreativitására épülő projektek támogatása. Az alprogramon belül a következő programtípusok léteznek:

a) Csoportos kezdeményezések

Ezek a projektek elsősorban a helyi közösségek fejlődését szolgálják. Megvalósításukat egy helyi civil szervezet kezdeményezi azért, hogy az őket körülvevő környezet valamilyen szükségletére választ adjon.

b) Befektetés a jövőbe – Future Capital program

A program célja segíteni az önkénteseket tapasztalatuk továbbadásában, személyes fejlődésükben és munkaerőpiaci elhelyezkedésükben. A programra kizárólag az Európai Önkéntes Szolgálaton részt vett fiatalok pályázhatnak.

4. Metszéspont projektek (Joint Actions)

A Socrates, Leonardo és az Ifjúság 2000-2006 programok együttműködésének, egymást kiegészítő közös projektjeinek a támogatása az oktatás és a nem formális nevelés találkozási területén.

5. Fejlesztő projektek (Support Measures)

Képzések, tanulmányutak, előkészítő látogatások, partnerscsoport találkozók, ifjúsági információs projektek támogatása annak érdekében, hogy minél több és színvonalasabb nemzetközi ifjúsági projekt valósulhasson meg.

Bővebb információ angolul: <http://europa.eu.int/> (itt információk találhatóak más oktatási pályázatokról is!), www.eurodesk.org és www.sosforevs.org. Magyarul: www.mobilitas.hu és www.ifjusag.hu

Tolmár Fanni

Talkshops – összefoglaló a tervezési játékról

Az alábbiakban a münsteri drámakonferencia egyik legfurcsább szakmai programjáról, az ún. „talkshop”-okról lesz szó.

Szervezőink a konferencia minden napján, délelőttönként kb. egy órát adtak arra a feladatra, hogy véletlenül egymás mellé sodródott kollégák hosszútávú, konkrét programokat tervezzenek közösen. A csoportokba a megérkezéskor lehetett jelentkezni, természetesen annak tudta nélkül, hogy a többi jelentkező miért pont azt a területet választotta. Valószínűleg eredményesebb lehetett volna az egész tervezés, ha mindenki már otthon eldönthette (és a többiekkel előzetesen ismertethette) volna, hogy hova is akar csatlakozni és milyen ötleteket lát megvalósíthatónak. Így, ebben a formájában a munka mindvégig megőrzött valamit a bi-

zonytalanságból, abból a hangulatból, hogy az egészség talán nem is kell komolyan venni. Nem állítom, hogy ez előnyére vált a közös gondolkodásnak.

Az alábbiakban szeretném közreadni azon kérdések gyűjteményét, melyek a munkát segítették, majd az egyik munkacsoport konkrét ötlete következik.

A kérdéssor

MIT

Milyen fajta projektet akartok tervezni?

Milyen témában?

Milyen célokkal?

Miért akarjátok megvalósítani a projektet?

KIK

Kik a szervezők?

Ki a célcsoport?

Kik lesznek az előkészítés résztvevői?

Milyen formái lesznek az egyeztetésnek a partnerek közt?

HOL

Mikor és hol valósulhat meg a projekt? (ország, város, szállás, a munka helyszíne)

Milyen hosszú lesz a projekt pontosan?

HOGYAN

Milyen metódust/módszert akartok alkalmazni?

Hogy fognak a résztvevők részt vállalni az előkészítésben, a megvalósításban és az értékelésben?

Mik a várt eredményei a projektnek?

IDŐKERET

Milyen lépésekben fogtok haladni a megvalósításkor?

Mikor és mi fog történni? (időtábla készítése)

PÉNZ

Mennyi a teljes költség? Mennyibe kerülnek a főbb szakaszok?

Honnan lesznek meg a szükséges támogatók?

A példa

Téma: 3 éves nemzetközi színházi-nevelési együttműködés

Ez a munkacsoport négy ország (Észtország, Norvégia, Németország, Magyarország) színházzal és gyerekekkel foglalkozó munkatársaiból állt össze, véletlenszerűen. A kezdő beszélgetésen, ahol próbáltunk értelmet adni a tervezésnek, több ötlet is felmerült az együttműködésre. Az gyorsan világossá vált, hogy partnereink nem ugyanazt értik dráma, drámapedagógia és főleg nem ugyanazt értik színházi nevelés alatt. Az ún. angolszász dráma-irányzat mindössze norvég kollégáinknak volt ismerős. TIE-társulat Magyarországon kívül egyik helyen sem működik, bár úgy sejtették, valami hasonló lehet Norvégiában. Így aztán némi időt vett igénybe a nagyjából hasonló fogalmak tisztázása.

A kezdeti ötletek közt volt szó TIE-fesztiválról, nemzetközi résztvevőkkel megvalósuló TIE-programról, profi színészeknek szóló workshopról és nemzetközi kurzusról iskolában tanító művésztanároknak. Végül maradtunk a színházi nevelési együttműködésnél. Három éves programban gondolkodtunk, mely minden nyáron kb. 14 napi munkát jelentene.

Lehetséges célok: a TIE módszerének elterjesztése, egy közös metódus megtalálása, a különböző színházi metódusok megismerése, néhány használható modell kidolgozása a színházi nevelés számára

Partnerek: egyetemek, alternatív és ifjúsági színházak, ASSITEJ, IDEA, SCYPT, minisztériumok

Célcsoport: ebben nem egyeztünk meg pontosan, de 18 évesnél idősebbeknek szólna a program

Helyszínek: az első évben Magyarország, a másodikban Észtország, a harmadikban Németország

Kapcsolattartás, előkészítés: e-mailen, majd a projekt számára létesített honlapon keresztül

A program első éve

Tartalom: színészek és tanárok találkozója, akik TIE-csoportban dolgoznak; workshop a színészek számára

a különböző metódusok megismerésére (vendégek: professzionális írók, dramaturgok)
Résztevők: öt országból, két héten át, kb. 50 fő
Tervezett költség: 50.000 EUR

A program második éve

Tartalom: nemzetközi kurzus az iskolákban tanító művésztanárok számára; speciális kurzus fiataloknak
Résztevők: 3 csoport országonként, összesen 15 csoport, kb. 150 fő, 10 napig, 20 tréner
Tervezett költség: 100.000 EUR

A program harmadik éve

Tartalom: féléves csereprogramok, közös TIE-programok létrehozása, TIE-fesztivál
Tervezett költség: 100.000 EUR

Tervezett összes költség: 250.000 EUR

Lehetséges támogató: CULURE 2000 program

Hát, ennyi. Az összefoglaló elején említett körülmények nehezítették a munkát, nagyon nehéz volt komolyan venni ekkora volumenű munka tervezését négy órában, ismeretlen emberekkel. Ennek ellenére nem érzem hiábavalónak a tervezést, azt bizonyította, hogy alaposabb előkészítés, megfelelő partnerválasztás esetén nem reménytelen egy ilyen jellegű munka. Nagyon érdekes volt látni, hogy – legalábbis az említett országokban – mennyire máshogy gondolkodnak színházról, diák- és iskolai színházról, színházi nevelésről. Nem vagyunk egyedül, de ami Magyarországon történik, az sokszínűségében, szakmai színvonalában abszolút professzionális szintet, nagyon magas minőséget képvisel Európában. Szerintem. A látottak alapján.

Takács Gábor

Egy elmaradt fesztivál emlékére...

Vatai Éva

Magasra szökött a 2003-as Avignoni Fesztivál logójával árusított emléktárgyak ára, mert megtörtént az, amire a fesztivál 1947-es létrejötte óta nem volt példa: hivatalosan is bejelentették, elmarad az idei IN.¹⁴

A legszivszagatóbb ünnep – hirdeti a gyászszalag a fesztiválirodák előtt. Az Avignoni Fesztivál első napjaiban óriási volt a bizonytalanság. Az előadásokból élők – művészek és technikai dolgozók – tanácsstalanul, alkalmi csoportokba verődve várták, hogy alakul a legnagyobb francia szakszervezet, a CGT és a kormány kötélhúzása.

Érthető a reakció, hiszen státuszuk megváltoztatása, a munkanélküliség feltételeinek módosítása anyagilag előnytelen helyzetbe hozná a munkavállaló művészeket és technikusokat, harcukkal mégis erősen megosztják a közvéleményt. Dél-Franciaország legnagyobb és legrangosabb nyári rendezvényei kerültek veszélybe: a Montpellier-i TánCFesztivál elmaradt, s törölni kellett az 55. Aix-en-Provence-i Fesztivál első előadásait is. Még akkor is volt remény, amikor az IN nyitó előadása, a flamand rendező Alain Platel Wolf című anti-operája elmaradt, de az azt követő két nap sikertelen tárgyalásai kérdésessé tették, hogy a többi előadás megtartható-e ilyen körülmények között: egyébként is sokaknak elment a kedve a színházasditól, egyszerűen hazautaztak.

Az idei fesztivál egyébként sok sebből vérzik. Még nem látni pontosan, hogy a jelenlegi jobboldali kormányzat meglehetősen szikár és szigorú kultúrpolitikája csak felszíni karcolásokat ejtett-e a több mint fél évszázados rendezvényen vagy radikális változásokat idéz majd elő a művészet támogatásának jelenlegi struktúrájában. Az idén leköszönő fesztiváligazgató, Bernard Faivre d'Arcier lemondása körüli hírek, az előadásból élők státuszának jól időzített módosítás-tervezete nem sok jóval kecsesgetti a francia művészvilágot.

A város szomorú képet fest: a főutcán minden délben feketébe öltözött művészek fekszenek a földre, jelképesen eljátszva a művészet halálát. A járóelők egy része „szolidáris néző” feliratot hord, a város főbb pontjain táblák hirdetik: *Meghalt a művészet! Hajtóvadászat művészekre! A fesztiválnak már három napja*

¹⁴ 1968-as francia események miatt is csak a nyitóelőadás maradt el.